

Самусь Тетяна Володимирівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У Стратегії розвитку професійно-технічної освіти зазначено, що «стратегічним баченням модернізації професійної (професійно-технічної) освіти є створення достатніх умов для становлення здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти як всебічно розвинених особистостей, кваліфікованих робітників, формування у них ціннісних орієнтацій і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству задля реалізації власного потенціалу та забезпечення сталого розвитку України» [1].

Забезпечення виконання цієї стратегічної мети можливе лише завдяки дотриманню низки умов, однією з яких є ґрунтовна підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних педагогів професійного навчання для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, які володіють інноваційними технологіями в освіті й у відповідній галузі виробництва. Саме вони реалізовуватимуть основні функції щодо організації та здійснення фахової підготовки кваліфікованих робітників згідно вищезазначеної стратегії.

Сучасними дослідниками розглядались різні методологічні аспекти підготовки педагогів професійного навчання. Так, фундаментальні основи та теоретико-методичні засади їх фахової підготовки та професійної діяльності розкрили у своїх працях С. Артюх, Н. Ничкало, С. Щербак, Р. Гуревич, В. Козаков, А. Кузьминський, Л. Лук'янова, В. Радкевич, О. Пометун, С. Солдатенко та ін.

Професійний стандарт «Педагог професійного навчання», що затверджений наказом № 1182 від 20.06.2020 р. Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України містить назву професії та її код згідно з Національною рамкою кваліфікації України ДК 003:2010 «Класифікатор професій) «3340 Педагог професійного навчання». Аналіз наукових праць дозволив констатувати, що науковці у своїх психолого-педагогічних дослідженнях у різні роки використовували терміни: «інженер-педагог», «викладач практичного навчання» та «викладач спеціальних дисциплін», які ототожнювались [2].

В. Кремін'я в енциклопедії освіти надає визначення дефініції «педагог професійного навчання», під яким розуміє «...педагогічного працівника закладу професійно-технічної освіти або ЗВО, який поєднує функції майстра виробничого навчання і викладача спеціальних та профільно-орієнтованих дисциплін». На його думку, підготовка таких фахівців перш за все зумовлена впровадженням у сучасну освіту інноваційних та інформаційних технологій навчання, що породжує необхідність формування якісно нового типу педагога професійної школи, підготовленого до роботи в сучасних умовах. Майбутній педагог професійного навчання повинен бути здатний швидко адаптуватися до педагогічних інновацій і реагувати на сучасні та перспективні процеси соціально-економічного розвитку [3].

Упродовж останніх років прослідковується систематичне скорочення кількості закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Відповідно до даних Єдиної державної електронної бази з питань освіти, Державної служби статистики України та даних інституту освітньої аналітики [4] у 2016 році налічувалось 812 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тоді як станом на січень 2023 року уже – 670.

Серед регіонів України найбільшу кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти мають Дніпропетровська та Львівська області, а найменшу – Чернівецька. Щодо закладів вищої та фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» бакалаврського рівня, то найбільшу кількість спеціалізацій забезпечує Українська інженерно-педагогічна академія у Харкові. Зауважимо, що є й регіони в яких підготовка за даною спеціальністю взагалі не ведеться, наприклад: Одеська та Івано-Франківська області.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року № 1223 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21 березня 2016 року № 292» з метою ефективного розміщення державного замовлення на підготовку фахівців спеціальності 015 Професійна освіта скоротили перелік із 22 до 9 спеціалізацій.

Зрозуміло, що таке майбутнє незабаром очікує фахівців переважної більшості професій не тільки в Україні, а й в усьому світі. Причина цього, на нашу думку, полягає у достатньо високому темпі цифровізації та роботизації виробництва, освіти й багатьох інших галузей економіки. Тож, професійну освіту чекають кардинальні зміни, адже підготовка майбутніх фахівців для високотехнологічного цифрового суспільства потребує відповідної модернізації освіти, нових педагогічних та методологічних підходів до освітнього процесу, матеріально-технічного забезпечення, педагогів професійного навчання з високим рівнем готовності до використанні інноваційних педагогічних та виробничих технологій в освітньому процесі [5].

Останні роки спеціальність 015 Професійна освіта має державну підтримку державного замовлення на підготовку майбутніх педагогів професійного навчання. Так, у 2022 році кількість місць державного замовлення на підготовку педагогів для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти за всіма спеціалізаціями було збільшено на 104 та становило 850 осіб. Деяко незначне зменшення державного замовлення спостерігалось у 2023 році, коли цей показник становив 810 осіб. Вступна ж компанія 2024 року продемонструвала потребу держави у підготовці викладачів та майстрів для професійної освіти, збільшивши державне замовлення на підготовку бакалаврів до 1197, що більше за попередні роки відповідно на 28,9 % (2022 р.) та 32,3 % (2023 р.) [6].

Безумовно, держава підтримує професійну освіту й надалі зазначена тенденція буде тільки посилюватися через: втрати кваліфікованих педагогів, самих закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що зумовлені війною; зростання потреби у висококваліфікованих робітниках.

Список використаної літератури

1. Самусь Т. В. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в умовах змішаного навчання. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 5 (33) 2024. С. 875 – 885.
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. Вид. офіц. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2019. 19 с.
3. Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8–15.
4. Сайт «Освіта.ua» Основні освітні статистичні дані (2022/23 навчальний рік). URL: <https://osvita.ua/news/data/90287> (дата звернення: 25.10.2024).
5. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»*: журнал. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440 – 452.

6. Сайт Міністерства освіти і науки України «Державне замовлення 2024». URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/vstupna-kampaniya-do-zakladiv-vishchoi-osviti-2024-roku/derzhavne-zamovlennia-2024> (дата звернення: 25.10.2024).